

*Кернякевич-Танасійчук Юлія
Володимирівна,*

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ПОЛІТИКИ У ПРАЦЯХ ВИДАТНИХ ПИСЬМЕННИКІВ ТА МИСЛИТЕЛІВ

Дослідження питання історії становлення та розвитку кримінально-виконавчої політики не можуть ґрунтуватися лише на офіційних документах, нормативно-правових актах. Слід також аналізувати трактати, твори тощо видатних мислителів та письменників свого часу, які займали активну громадську позицію та висловлювали авторські міркування щодо покарання, його мети та умов відбування у своїх працях та літературних шедеврах.

Як зазначає О.В. Козаченко, українська класична література в цілому характеризується гуманістичним ставленням до осіб, які вчинили злочин, вказуючи на те, що надлишкова жорстокість відповідальності в цілому не відповідає українському менталітету, який відзначається шанобливим ставленням до особи, навіть за умови вчинення нею злочину [1, с. 346].

Т.Г. Шевченко ставив людину в центр буття, вимагаючи здійснення її захисту, в тому числі кримінально-правовими засобами. Противник кріпацтва, він вимагав його скасування, відповідальності панів за нелюдське ставлення до кріпаків, засуджував тих, хто принижує беззахисних, зневажає людську гідність, знущається, кривдить, обманює, тих, хто примушує іншу людину страждати, спричиняє їй душевні та фізичні муки [2, с. 93]. До прикладу, доля ліричного героя – ув'язненого зображена у циклі поезій Т. Г. Шевченка «В казематі».

Показовою в руслі «тюремної» літератури є постать І. Я. Франка (цикл «Тюремні сонети», «В тюремнім шпиталі» та інші), який став автором першої спроби тюремного «живописання» [3, с. 296]. Крім того, у повісті І. Я. Франка «На дні», головний герой якої Андрій, потрапивши до «казні», здивований

умовами перебування там людей, йдеться про необхідність забезпечення гуманістичного спрямування покарання, яке не повинно бути направленим на створення нелюдських умов особам, які його відбувають [1, с. 346].

«В'язничні» мотиви присутні і в творчості Лесі Українки, зокрема, в її оповіданні «Помилка (Думки арештованого)».

На початку ХХ століття тематика покарання та ув'язнення відстежувалася у прозі В. К. Винниченка («Дим», «Суд», «Темна сила»), О. Ю. Кобилянської («Лист засудженого на смерть вояка до своєї жінки»), М. М. Коцюбинського («Невідомий», «Persona grata», «На віру»), А. Ю. Тесленка («В тюрмі») тощо.

Слід зауважити, що поняття «тюремна література» у ХХ століття набуло особливої дефініції, коли «топос» тюрми став досить поширеним явищем серед переслідуваної більшовицьким режимом і в подальшому ув'язненої (найчастіше знищеної) інтелігенції [3, с. 296], серед представників якої можемо назвати: В.К. Винниченка, Г.М. Косинку, В.С. Стуса, Н.В. Суровцову, твори яких і відображали «відчуту ними на собі» тюремну та виправно-трудова політику держави.

Крім питань кримінально-виконавчої політики, моральних та психологічних аспектів відбування покарань, предметом дослідження також були педагогічні основи організації процесу виконання-відбування покарань, яким присвячені праці українських радянських письменників та педагогів – А. С. Макаренка та В.О. Сухомлинського.

Центральною ідеєю педагогічної системи А.С. Макаренка було виховання в колективі і через колектив [4, с. 10], яку він безпосередньо застосовував до неповнолітніх засуджених, перебуваючи на посаді начальника трудової колонії ім. Ф. Дзержинського для неповнолітніх злочинців і безпритульних (м. Харків), на яку він був призначений у 1927 році.

Слід зазначити, що методика здійснення виправного впливу на засуджених, розроблена А. С. Макаренком, не втрачає своєї актуальності і

сьогодні, а тому може бути застосована на практиці у сукупності з новітніми засобами педагогічного впливу на неповнолітніх у процесі виконання покарань.

Список використаних джерел

1. Козаченко О. В. Духовні засади сучасного кримінально-правового впливу в українській класичній літературі. *Наукові праці НУ ОЮА*. 2013. С. 342–351.

2. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми. Київ : Атіка, 2005. 232 с.

3. Цебрик О. Є. «В'язничні» мотиви в українській літературі ХХ століття. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (Літературознавство)*. 2015. № 2 (16). С. 296–300.

4. С. Я. Харченко, О. Л. Караман, Н. П. Краснов.а Пенітенціарна педагогіка : наук.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. 329 с.

Кім Аліна Володимирівна,
курсант 2 курсу факультету пробації
Академії Державної пенітенціарної
служби;

науковий керівник:

Шамрук Наталія Борисівна
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри адміністративного, цивільного
та господарського права і процесу
Академії Державної пенітенціарної
служби

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СЛУЖБИ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ

Україна, як демократична держава має забезпечити належний захист прав і свобод людини та громадянина. Невід'ємною частиною цього процесу є удосконалення та підвищення якості й ефективності діяльності органів